

Джонатан Карол

Подробностите

Свикнала съм голяма част от времето си да прекарвам в кафене „Бремен“. Кафето тук е горчиво и вкусно, а обвитите в синя дамска столове – удобни като стари приятели. Големите прозорци поздравяват утринната светлина, точно както хер Ритер, сервитьорът, поздравява всеки новодошъл. Не е задължително да правиш големи поръчки, достатъчни са чашка чай или вино. Два пъти дневно докарват ароматни печива от съседната фурна. Късно вечер поднасят специалитета на заведението – озахарени кифлички колкото джобен часовник.

„Бремен“ работи деветнайсет часа в денонощието. Затварят го само веднъж в годината – на 24 декември, но на Рождество го отварят отново, украсено със зелени и червени покривки; всички идват официално облечени и изобщо не е тъжно в деня, когато хората трябва да си седят у дома.

Можете да намерите и всякакви дребни житейски радости – последния брой на любимото ви списание, пакет качествени цигари, ароматни сладкиши.

Често идвам тук просто да поседя, да зяпам през прозореца и да си потананикам тихо нещо, което ми харесва. Това е моят таен порок. Дайте ми свободно време и голям прозорец, тогава с удоволствие ще ви изтананикам каквото искате – от Петата симфония до всяка песен от Белия албум на „Бийтълс“. Е, не съм виртуоз, но то е предназначено за един слушател – за мен самата, всички останали в границата на чуваемостта поемат определен риск.

Тази история се случи в една късна ноемврийска вечер, когато целият град се бе разпаднал на дъждовни струи и мокри отблясъци на отразени светлини. Него ден дъждът бе по-студен от сняг. В такова време е най-добре да си седиш у дома и да сърбаш ароматна супа. Главоболия около децата, посещение при зъболекаря, след това безкрайно размотаване по магазините – тоалетна хартия, лепило, сол... Неща невидимки, за които си спомняш едва когато отчайващо ти притрябват.

Влязох, подгизнала и украсена с пазарски чанти, и ми се струва, че изпиших от радост, когато видях моята любима маса свободна. Долетях до нея като птица до гнездото си. Хер Ритер дойде при мен в елегантен черен костюм и с папионка, съвсем като джентълмен от миналия век; както винаги, през ръката му бе праметната бяла кърпа.

– Днес изглеждате уморена. Дълъг ден ли?

– Празен ден, хер Ритер.

Предложи ми сладкиш със сметана и, по дяволите калориите, комбинирах го с чаша вино. След час децата ще се върнат. Имам един час

да отпусна вътрешните пружини като гледам през прозореца романтичния дъжд. Започнах да си тананикам, но някой от съседното сепаре високо и протяжно рече:

– Тихооо...

Обърнах се смутена и видях да ме гледа старец с много розово лице.

– Знаете ли, не всички обичат Нийл Деймънд – допълни той.

Достоен завършек на достоен ден – с укор задето си припявам. Изписах на лицето си извинение и вече се готвех да се обърна, когато с крайчето на окото забелязах няколко снимки, нахвърляни на масата на старчето. На повечето от тях бях самата аз и моето семейство.

– Откъде ги имате?

Той протегна ръка, взе една от тях и каза, без дори да я погледне:

– Това е синът ви след девет години. С превръзка, защото е изгубил зрението си при автомобилна катастрофа. Както знаете, той иска да стане пилот, но поради влошеното зрение седи по цели дни вкъщи и непрекъснато се налива. Момичето до него е онази, с която живее. Смята себе си за героиня.

Синът ми Адам сега е на девет, за него на този свят съществуват само самолетите. Наричаме стаята му „хангар“, защото целите стени са облепени с рисунки и снимки на самолети. Има толкова много модели, списания и части за самолетчета, че направо да си глътнеш езика. Наскоро написа писма до всички големи авиокомпании с единствен въпрос: какво трябва да направи, за да стане пилот? С мъжа ми винаги сме били горди с упоритостта на Адам и си представяме бъдещето му единствено като пилот. А на снимката, която държах, нашето малко момченце с къса косичка и умни зелени очи приличаше по-скоро на опърпан осемнайсетгодишен клошар. На лицето му бе изписана някаква неприятна комбинация от скука, тъга и безнадеждност. Беше Адам, без съмнение, но като онези, заради които минаваш на другия тротоар.

И с превръзка на окото! Представете си своето дете така... Не, това не може да бъде! Ако с децата ни се случи някаква трагедия, винаги и за всичко обвиняваме себе си, независимо на каква възраст се е случило. Ние, родителите, трябва да имаме достатъчно големи крила, за да ги приютим и защитим от болките. Това е записано в нашия договор с Бога, когато поемаме върху себе си отговорността за тях. Затова когато видях своя син с превръзка на окото, усетих в устата си нещо гадно.

– Кой сте вие?

– А това е снимка на мъжа ви след развода. Въобразява си, че

мустаците му отиват. Изглежда някак глупаво...

В последните години Вили непрекъснато прави опити да си пусне мустаци и всяка нова версия е по-тъпа от предишната. Веднъж, вече съвсем вбесена, му каза, че си пуска нов фасон мустаци при всяка нова любовна интрига. С това дойде краят на мустачените му мераци.

В добавка към мустаците на снимката беше навлякъл една от онези фланелки, каквито носят хевиметалистите (с рисунки на пламъци и светкавици). Такива фланелки обличат феновете на групата „Мъртвите мозъци“. Най-зловещото беше това, че Вили наскоро донесе диск на „Мъртвите мозъци“ и каза, че са „страхотни“.

– Наричат ме Четвъртък, фрау Бекер.

– Днес е четвъртък.

– Така е. Ако се бяхме срещнали вчера, щях да се казвам хер Сряда...

– Ама кой сте вие?! Какво означава всичко това, какви са тези снимки?!

– Те са вашето бъдеще. По-точно, един от вариантите му. Бъдещето е неустойчиво и крехко нещо, зависи от много фактори. От това как се държите днес, как се отнасяте с живота на околните зависи какво ще се случи по-късно. – После направи жест, който красноречиво означаваше „Какво да се прави, такъв е животът...“

– Не ви вярвам. Оставете ме на мира.

Но когато реших да се извърна, той ме докосна по рамото.

– Най-много обичате миризмата на горящи цепеници. Винаги сте лъгали, че първият мъж в живота ви е бил Джо Нюмън. А в действителност вас ви направи жена осиновеният от родителите ви Леон Бел.

Никой не би могъл да знае това! Нито мъжът ми, нито сестра ми, никой! Леон Бел – толкова рядко си спомням за него... Беше добър и нежен, но споменът за него ми причинява болка, защото се страхувах, че някой внезапно ще влезе и ще ни завари в леглото...

– Какво искате? – попитах.

Той взе снимките от ръцете ми и ги сложи обратно на масата.

– Вариантите на бъдещето могат да се променят. Те нямат нищо общо с линиите върху дланите ни. А съдбата е нещо, което може да се изтъргува. Дойдох да сключа с вас сделка.

– Какво мое ви е нужно чак толкова?

– Вашият талант. Помните ли, една вечер нарисовахте седнало под дърво дете? Трябва ми тази рисунка. Донесете я и вашият син няма да пострада.

– Това ли е всичко? Че то беше само ескиз! Направих го за десетина минути, дори зяпах телевизора...

– Донесете я утре точно по същото време.

Разрови купчината и извади друга снимка, бавно я поднесе пред очите ми: моята стара спалня, в леглото – аз и Леон Бел.

– Дори не ви познавам. Защо постъпвате така с мен?

Събра снимките като колода карти.

– Вървете в къщи и намерете онази рисунка.

* * *

Някога го можех, посещавах школа за живопис, изкарах целия курс и някои учители твърдяха, че имам талант на истински художник. И знаете ли как реагирах? Аз просто се изплаших. Рисувах, защото ми харесва; когато обаче започнаха да гледат на картините ми сериозно, с чекови книжки в ръце, аз чисто и просто избягах – омъжих се. Бракът (с неговите досадни задължения) е най-подходящият камък, зад който да се скриеш, когато те преследват (възраст, родители, успех). Свиваш се на топка и нищо не може да те докосне. За мен щастието не беше свързано с успехи в живописа.

Наскоро, когато децата вече поотраснаха, си купих скъпи английски маслени бои и две опънати на рамки платна. Но се смутих, когато ги занесох у дома, защото цялото ми „изкуство“ за последните години бяха няколко шеговити рисунки на децата или весели драсканици в края на писмата до приятели. Е, и моят добър стар приятел – албумът за ескизи. Винаги съм искала да си водя дневник, но точно тъй винаги ми е липсвало усърдие.

Албумът е друго нещо. Когато го започнах, бях на седемнайсет, и си обещах, че ще го попълвам само при особени случаи – вдъхновение, важни събития (рождените дни на децата или когато усетя, че Вили има нова любовница). Значи тогава искам нещо „да кажа“. Когато остаряя, ще го покажа на децата и ще река: „Това са моите неща, които не познавате. Сега те вече нямат значение.“ Пък може просто да го захвърля настрана.

Понякога разлиствам албума, но той най-често ме угнетява. Защото във всяка от подробностите има много тъга. Каква съм например лъскава и неотразима, когато отивам на вечеринка. Или как Вили пуши цигара щастлив, защото е завършил статията си за Фишер фон Ерлах – мислеше си, че с нея започва кариерата му, а те дори не я публикуваха. Рисунките правя внимателно, с всички детайли и подробности, а по-късно

откривам колко смачкан е например панталонът му или колко смешни са пръстите му върху клавишите...

Но ако това ме угнетява, защо продължавам да рисувам? Ами защото това е моят единствен собствен живот. Или просто защото не съм толкова претенциозна, че да отговоря на този въпрос. Може би отговорът ще дойде, когато остареея. След трийсет, четирист години, когато отгоре ще се спусне откровението, за да схвана по-разбираемо отделните късчета от своя живот...

Но онази рисунка така и не успях да намеря. Прерових всичко – от чекмеджетата до кошчето за мръсно бельо. Знаете колко жестоко ви притиска паниката, когато не можете да откриете онова, което търсите. Каквото и да е, то става най-важното нещо на света, ако ще да е най-великата глупост – ключе от куфар или платена стара сметка за газ. Тогава домът ви става вашият голям враг – крие точно нужното и е напълно глух за молбите ви.

Рисунката я нямаше нито в албума, нито на масичката за телефона, нито по джобовете... Не я открих нито под матраците, нито под хартиите, с които застилам шкафовете. Нима синът ми наистина ще остане без едно око само защото не мога да изровя тази тъпанарска рисунка?!

Така рече старецът. А аз му повярвах, защото видях нашата снимка с Леон.

Прекарах ужасна вечер, опитвайки се да остана добрата мама, която в същото време трескаво търси някаква рисунка. Небрежно попитах дали някой не я е отмъкнал – никой. Бяха свикнали из къщата да има разхвърляни мои рисунки и ескизи.

Уморих се, но щом погледнех Адам, започвах отново. Има красиви очи, умни и приветливи. Гледа те директно в очите и е много внимателен.

В полунощ осъзнах, че съм преровила всичко. Рисунката беше изчезнала. Седнала край масата с чаша нектар от кайсии, разбрах, че за утрешната среща с хер Четвъртък ми остават само две възможности: или да кажа истината, или да възстановя по памет исканата рисунка. Ескизът бе толкова прост, че няма да е никакъв проблем да направя още веднъж нещо подобно. Но точно копие е напълно невъзможно!

Отидох в ателието и взех дъсчица с прикрепени за нея листове. Хартията поне е същата. Вили я купуваше на пакети, защото беше евтина и можехме да я ползваме и двамата. Не ти е жал да изхвърлиш такава хартия. Представях се как набързо ще направя ескиза и ще престана най-после да мисля за него. Дете под дърво. Малко момиченце в

джинси. Дървото е кестен. И какво толкова сложно има?

Трябвах ми пет минути да я нарисувам. Още пет – да се убедя, че е кажи-речи същата. Още пет ѝ се радвах...

* * *

Не бях още седнала, а Четвъртък вече нетърпеливо барабанеше с пръсти по мраморната масичка.

– Носите ли я?

– Да, в чантата е.

Цялото му тяло се отпусна. Лицето му се успокои, дланите му се спуснаха върху коленете, изпъна се назад.

– Много добре. Дайте ми я, моля.

Но аз не се чувствах добре. Внимателно и видимо спокойно извадих нагънатия на цилиндър лист. Бях леко го поомачкала в желанието си да го излъжа. Ако не се престарава, може и да ми провърви. Е, шансовете не са много, но на какво друго да се надявам?

Грижливо разгъна листа и го загледа, сякаш се докосва до светиня. Ако сега разбере, всичко отива по дяволите!

Вдигна поглед от рисунката.

– Попейте си, ако искате. Ще свърша след минута.

Толкова обичам това кафене, но този тип го превърна в неприятно и заплашително място. Искаше ми се само едно – по-бързо да свършим и да се махам. Дори позата на хер Ритер – изправен до плота с вестник в ръце – ме дразнеше. Във въздуха сякаш витаеше някаква проклета магия, плътна като цигарения дим.

– Имате добра памет.

– За какво говорите?

Той бръкна във вътрешния джоб на самото си и извади хартиен лист. Разгъна го и ми го подаде – беше рисунката на малкото момиче в джинси под кестена.

– Значи е била у вас?!

Усмихна се.

– И двамата излъгахме. Аз – защото казах, че рисунката е у вас, вие – защото се опитахте да ми пробутате копие. Кой е по-нечестен?

– Ама аз излъгах, защото вие вече ме бяхте излъгали. И защо го сторихте?

– Защото исках да проверя колко силна е вашата памет. Това е много важно.

– А моят син? – попитах. – Нищо ли няма да се случи с него?

– Нищо, гарантирам. Мога да ви покажа негова снимка от бъдещето, но по-добре е просто да се успокоите. Вие направихте много за него.

– Показа втората ми рисунка. – Искате ли да видите негова снимка?

Изкушението беше голямо, но аз все пак отказах.

– Кажете ми само дали ще стане пилот.

Четвъртък скръсти ръце пред гърдите си.

– Ще кара конкорд по маршрута Париж-Каракас. Веднъж ще се опитат да отвлекат самолета, но Адам ще постъпи умно и като герой и ще спаси машината и пътниците. За него ще пише на първа страница на „Таймс“ под заглавие „Героите още не са свършили“. – Вдигна високо рисунката. – Благодарение на това.

– А аз наистина ли ще се разведа след време?

– А наистина ли искате да го знаете?

– Да.

Извади сгънат лист хартия и огризка от молив.

– Нарисувайте круша.

– Круша ли?

– Да. Едва тогава ще мога да ви отговоря.

Взех молива и хартията.

– Нищо не разбирам, хер Четвъртък.

Круша. Приятно заоблена долу, плавно изтънява нагоре. Дръжка. Малко шриховки за дълбочина и сенки. Просто круша.

Метна бегъл поглед и я мушна в джоба си.

– Ще се разведете. Но не той ще ви напусне, а вие.

– И защо ще го направя?

– Защото ви очаква Франк Елкин.

Винаги съм си мислила, че ако бях се омъжила за Франк, всичко щеше да е наред. Не си кривя душата, обичах го. Но той обичаше не само мен, но и парашутните скокове. При един от скоковете парашутът не се отвори. Беше сигурно преди двайсет години или повече...

– Франк Елкин е мъртъв.

– Да, но вие можете да промените този факт.

* * *

Когато отидохме, апартаментът беше празен. Четвъртък каза, че никой няма да дойде, докато не свършим това, което трябва да свършим. Влязох в спалнята и взех албума от масичката. Обикновена червеникаво-сивкава обвивка. Помня деня, когато го купих и платих с чисто нови монети. Струваше ми се, че всяка от тях блести като златна

или сребърна. Бях романтична душа и го приех като добра поличба.

Подадох албума на Четвъртък.

– Седнете.

– А какво ще стане с децата?

– Ако искате, съдът ще ви ги присъди на вас. Ще можете да докажете, че мъжът ви е алкохолик и не може да се грижи за тях.

– Но Вили не пие!

– Вие можете да промените и това.

– Как мога да го променя? И какво искате да ми кажете с всичко това?

Отвори албума и го запрелиства енергично, без никъде да спре с внимание.

– На някои места сте рисували Бога. Не мога да кажа къде точно, но има такива рисунки. Някои хора притежават подобен талант. Някои могат да го опишат с думи, други – със звуци. Не говоря за Толстой или Бетховен. Те са само велики майстори. Ако трябва да говоря с вашите думи, за вас са достъпни терзаещите подробности. Точно това ви прави способна за трансцедентното.

Направи пауза и продължи:

– Ако искате, до края на вашия живот ще идвам отвреме-навреме и ще ви карам да ми рисувате нещо. Като днешната круша. Или да копирам нещо от албума ви. Аз мога да кажа, че е пълен с удивителни рисунки, фрау Бекер. Тук има поне три различни и много важни рисунки на Бога, една от които не съм виждал преди това. И други неща. На нас ни трябва вашият албум и вие самата. За жалост, не мога да ви кажа нито дума повече. Дори да ви покажа коя от вашите рисунки е... трансцедентна, все едно, няма да разбере за какво говоря. Вие можете неща, които са недостъпни за нас. И обратното. За нас не е никакъв проблем да съживим Франк Елкин. Или да спасим вашия син. – Тук той вдигна албума с двете си ръце. – Но ето това ние не умеем да правим, затова имаме нужда от вас.

– А ако откажа?

– Ние удържаме на думите си. Синът ви ще стане пилот, но самата вие ще затъвате все по-дълбоко в собствения си досаден живот, докато някой ден разберете, че...

– А ако ви дам албума и започна да рисувам за вас?

– Ще получите Франк Елкин и всичко останало, което пожелаете.

– Да не сте от Небето?

За пръв път се усмихна широко.

– Не мога да ви отговоря честно, защото не знам. Точно затова ни трябват вашите рисунки, госпожо Бекер. Защото сега дори Бог не знае нищо и не помни, може би страда от прогресираща амнезия. Казано простичко, всичко забравя. Можем да му напомняме това-онова, само ако му показваме рисунки като вашите или като послуша определена музика, като почете определени книги... Само тогава Той си спомня нещо и ни казва онова, което ние трябва да знаем. Записваме всичко, което казва, но периодите на ясна мисъл стават все по-редки. Най-тъжното е това, че дори Той започна да забравя детайлите. А докато забравя, всичко се променя и се подхлъзва. Засега само детайлите – разни миризми например, или забравя да даде на някое дете ръчички, или на някой възрастен свобода, която той заслужава... Някои от нас, които работим за Бога, не знаем откъде идваме или дали постъпваме правилно. Знаем само, че състоянието Му се влошава бързо и нещо трябва да се направи. Когато вижда вашите рисунки, става такъв, какъвто беше преди. Но без тези рисунки, на които Той вижда Самия Себе Си, образите на това, което е създал, думите, които е произнасял, без тези неща Той е само едно старче с бавно отмираща памет. А когато Неговата памет се стопи, няма да остане нищо.

* * *

Вече не ходя в кафене „Бремен“. Няколко дни след моята среща с Четвъртък се случи нещо странно, което буквално ме прогони от това място. Бях седнала в любимия си фотьойл и по негова молба рисувах свиня, Гибралтарските скали и старинна испанска монета. Когато завърших монетата, вдигнах очи и видях хер Ритер – разглеждаше ме съсредоточено от мястото си зад бара. Твърде съсредоточено. Досадно съсредоточено. Трябва да бъда предпазлива при избора на тези, на които е позволено да гледат рисунките ми. Четвъртък рече, че наоколо се навъртат много от ония, за които няма по-голямо удоволствие от изчезналите веднъж и завинаги спомени.

КРАЙ

© 1990 Джонатан Карол

Jonathan Carroll
The Sadness of Detail, 1990

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1212>]